JIZZAX VILOYATIDA CHAKANA VA ULGURJI SAVDO TOVAR AYLANMASI

Dastlabki ma’lumot

2023- yil yanvar-fevral

CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI

Statistik ma’lumotlar jamiyatda sodir bo‘layotgan ijtimoiy-iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tavsiflash va boshqarishning eng muhim vosita-sidir. Hozirda yuqori sifatli statistik ma’lumotlardan foydalanmasdan davlat siyosatida to‘g‘ri boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonsiz. Shular qatorida savdo statistika ko‘rsatkichlarini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Jumladan, ulgurji va chakana savdo hamda umumiy ovqatlanish korxonalari savdo aylanmasi statistikasi ko‘rsatkichi shular jumlasid an.

2023- yil 1- mart holatiga chakana savdo sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan tijorat korxonalari soni **7526** tani tashkil etib, Shundan, faoliyat ko‘rsatayotgan yirik korxonalar soni **107** tani, kichik korxona va mikrofirmalar soni **7419** tani tashkil qildi.

Shu jumladan, savdo sohasida yuridik shaxs tashkil etmasdan faoliyat olib borayotgan YATT va uyushmagan savdo (jismoniy shaxslar)ning kuzatuvlari asosida yig‘ilgan ma’lumotlar, chakana savdo ko‘rsatgichlariga kiritilgan.

Chakana savdo aylanmasining asosiy ko‘rsatkichlari

	Tarkibiy qism	*O‘sish sur’ati*
Yirik korxonalar	*6,8%*	122,6%
Kichik biznes va xusuiy tadbirkorlik	*93,2%*	82,5%
shu jumladan: Uyushmagan savdo	*76,8 %*	95,2 %

Chakana savdo aylanmasi – savdo sohasida yakuniy iste’mol uchun aholiga tovarlarni donalab yoki ko‘p bo‘lmagan miqdorlarda naqd pulga (bank kartalari orqali) sotishni nazarda tutuvchi faoliyat.

CHAKANA SAVDO AYLANMASIDA YIRIK KORXONALAR, KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING HAJMI VA O‘SISH SUR’ATLARI

Yuqorida qayd etilgan tadbirkorlik subyektlari faoliyati natijasida, 2023-yilning yanvar-fevral oyida chakana savdo tovar aylanmasi **1016,8** mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022- yilning yanvar-fevral oyiga nisbatan **98,5** % ni tashkil etdi

Jumladan, yirik korxonalarning tovar aylanmasi **68,7** mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati **122,6** %), kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining tovar aylanmasi **948,1** mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati **82,5** %), shundan uyushmagan savdo tovar aylanmasi **290,8** mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati **96,3** %) tashkil etdi.

	Jami mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	Yirik korxonalar mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda
Jizzax viloyati	**1016,8**	**98,5**	**68,7**	**122,6**	**948,1**	**82,5**
Jizzax sh	343,3	102,0	39,8	130,7	304,3	84,1
tumanlar:						
Arnasoy	13,5	54,3	0,3	69,5	13,3	45,9
Baxmal	88,2	92,8	0,6	86,3	99,6	89,7
G‘allaorol	92,4	112,1	3,6	95,7	83,8	90,4
Sh Rashidov	83,1	77,1	1,8	465,7	85,3	66,8
Do‘stlik	51,4	106,2	0,3	24,5	47,1	85,0
Zomin	143,5	106,5	20,6	132,8	124,9	89,8
Zarbdor	57,8	98,7	0,3	83,5	57,5	84,0
Mirzacho‘l	27,8	100,8	0,2	79,6	26,6	82,8
Zafarobod	24,0	94,1	0,3	67,5	23,7	80,3
Paxtakor	56,3	117,2	0,3	18,1	43,3	81,1
Forish	25,1	83,0	0,3	78,0	28,8	82,0
Yangiobod	10,2	80,5	0,2	59,2	10,1	68,7

2023- yilning yanvar oyida 2022- yilning yanvar oyiga nisbatan viloyatning Jizzax shaxri **(90,9 %)**, Zomin (**104,8** %), Mirzacho‘l (**109,8** %) va Forish (**104,9** %) tumanlarida chakana savdo tovar aylanmasining eng yuqori o‘sish sur’atlari qayd etildi.

CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI TARKIBI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining chakana savdo tovar aylanmasi hajmi statistik hisob-kitoblarga ko‘ra, **948,1** mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022–yilning yanvar-fevral oyiga nisbatan **82,5** % ni tashkil etdi. Jizzax viloyat miqyosida ushbu sektorning jami chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi **93,2** % ni tashkil etdi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalarining eng yuqori o‘sish sur’atiga ega hududlar*(foizda)*

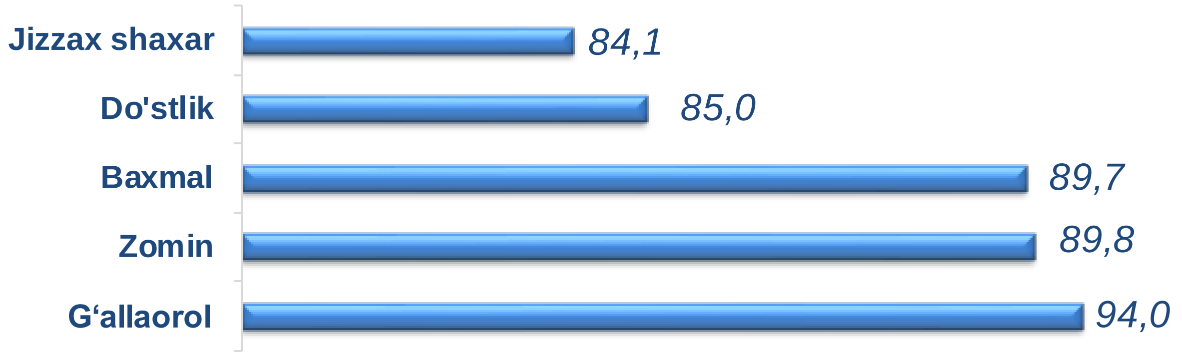

Yirik korxonalarning eng yuqori o‘sish sur’atiga ega hududlar *(foizda)*

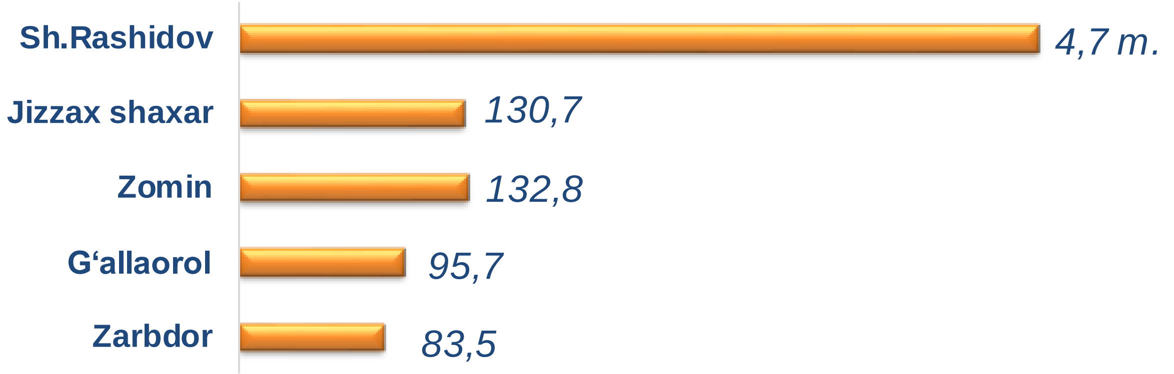

Chakana savdo tovar aylanmasi tarkibida yirik korxonalarning tovar aylanmasi hajmi, 2022-yilning yanvar-fevral oyiga nisbatan **22,6** % ga o‘sdi va **68,7** mlrd. so‘mni tshkil qildi. Bu esa umumiy savdo hajmining **6,8** % ulushiga to‘g‘ri keldi.

CHAKANA SAVDO AYLANMASIDA YIRIK KORXONALAR, KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING HUDUDLAR KESIMIDA ULUSHI,

(foizda)

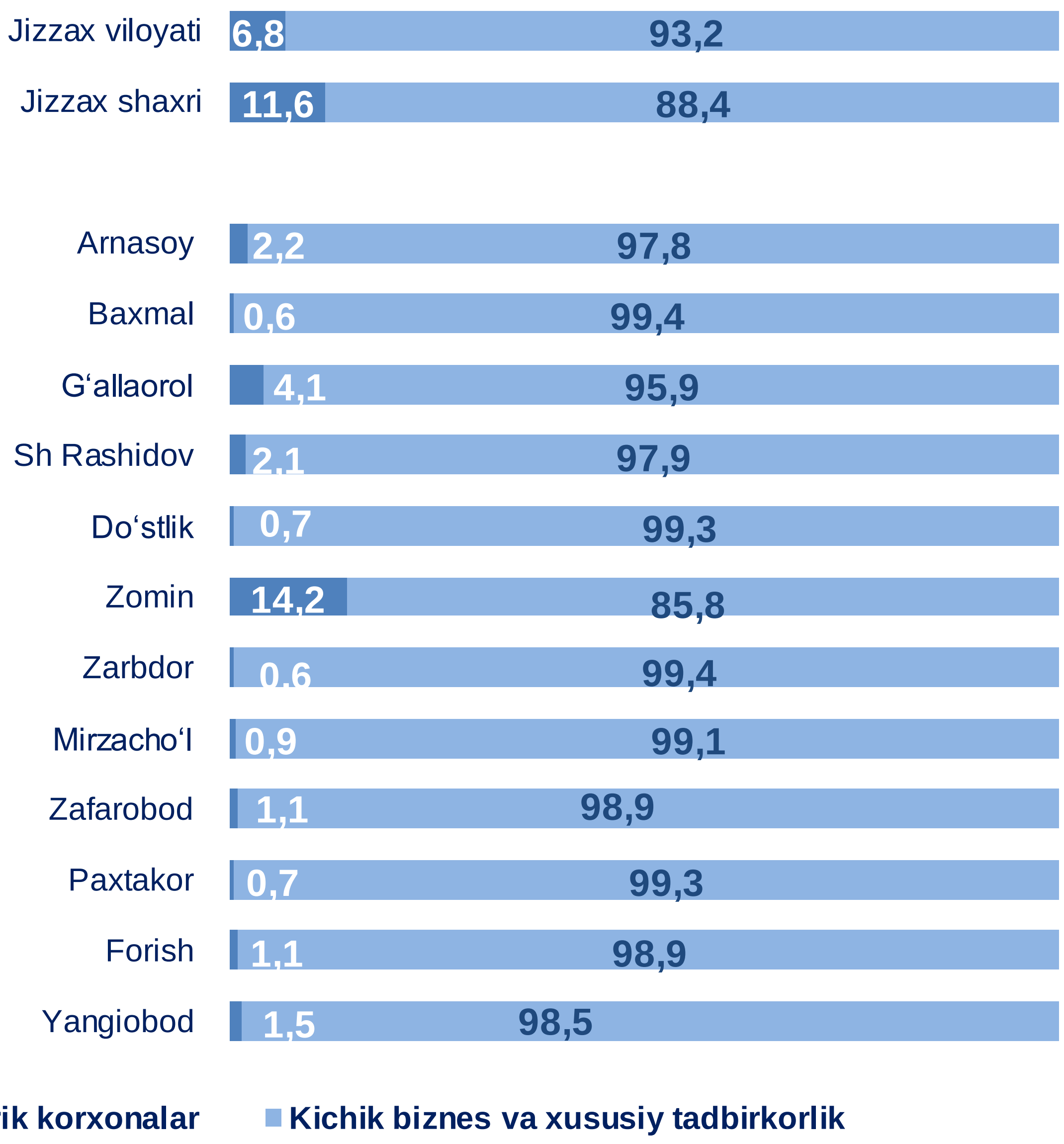

Tahliliy natijalarga ko‘ra chakana savdo tovar aylanmasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining ulushi bo‘yicha Baxmal (**99,4** %), Zarbdor (**99,4** %) va Do‘stlik (**99,3** %) tumanlari yetakchilik qilmoqda. Chakana savdo tovar aylanmasi tarkibida yirik korxonalarning ulushi **6,8** % ni tashkil etib, eng katta ulush Zomin (**14,2** %), Jizzax shahri (**11,6** %) va G‘allaorol (**4,1**%) tumanlarida kuzatildi.

AHOLI JON BOSHIGA NISBATAN CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI HAJMI VA O‘SISH SUR’ATLARI

Hududlar kesimida ma‘lumot

	Hajmi, ming. so‘m	O‘sish sur’ati, *foizda*
Jizzax viloyati	**696,7**	**96,3**
Jizzax sh	1 817,7	99,4
tumanlar :		
Arnasoy	284,0	53,4
Baxmal	607,8	103,2
G‘allaorol	482,8	103,6
Sh Rashidov	372,6	77,8
Do‘stlik	694,3	96,2
Zomin	839,7	106,2
Zarbdor	631,9	96,4
Mirzacho‘l	496,4	95,6
Zafarobod	460,0	92,3
Paxtakor	555,5	90,6
Forish	303,4	94,8
Yangiobod	350,5	79,4

2023-yilning yanvar-fevral holatiga o‘rtacha aholi jon boshiga chakana savdo tovar aylanmasi **696,7** ming. so‘mni (2022- yilning yanvar-fevral oyiga nisbatan **96,3** %) tashkil etdi.

Ushbu ko‘rsatkichni tumanlar kesimida solishtirilganda eng yuqori hajm Jizzax shahri (**1817,7** ming. so‘m), Zomin (**839,7** ming. so‘m) va Do‘stlik (**694,3** ming. so‘m) tumanlari hissasiga to‘g‘ri keldi.

Jizzax viloyati bo‘yicha 2023-yilning yanvar-fevral oyida uyushmagan savdo tovar aylanmasi **290,8** mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022-yilning yanvar-fevral oyiga nisbatan **96,3** % ni tashkil etdi. Shu jumladan, 12 bozor(dehqon) va 12 bozor (chorva) (oylik) kuzatuvlari ma‘lumotlariga asosan, dehqon bozorlarida savdo faoliyati bilan shug‘ullanuvchi jismoniy shaxslarning uy xo‘jaliklarida yetishtirgan mahsulotlarini sotish hajmi **62,0** mlrd. so‘mni (77,1%), chorva mollari va parrandalar sotuvchi jismoniy shaxslarning savdo aylanmasi hajmi **59,1** mlrd so‘mni tashkil etdi (**93,9** %).

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar aylanmasi hajmi

(mlrd. so‘m)

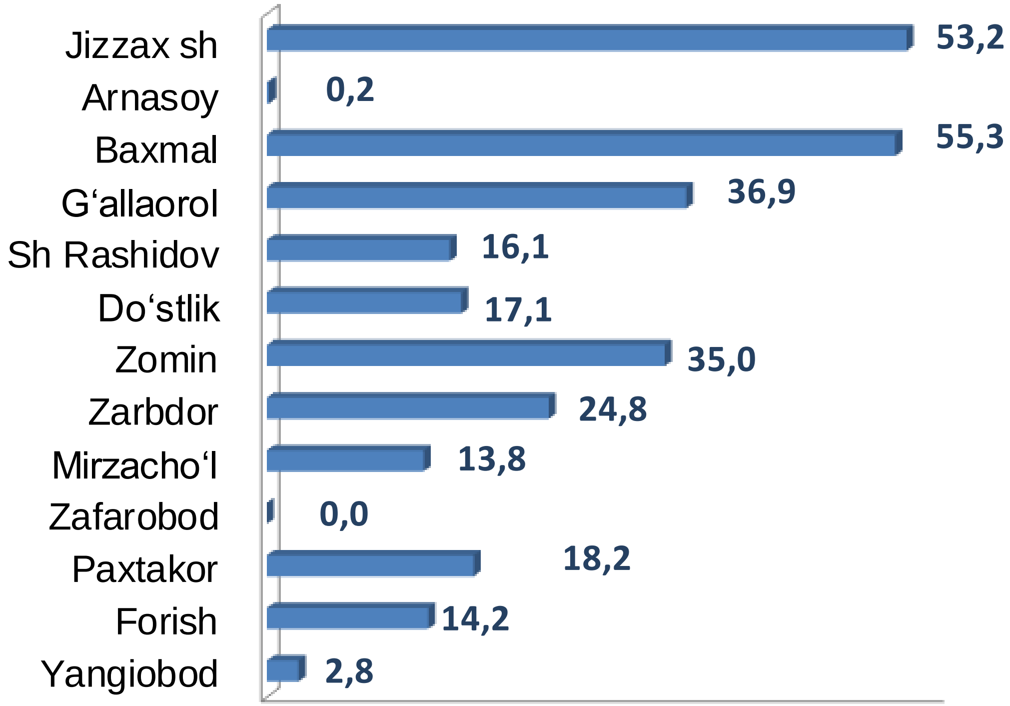

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar aylanmasi o‘sish sur’ati, *(foizda)*

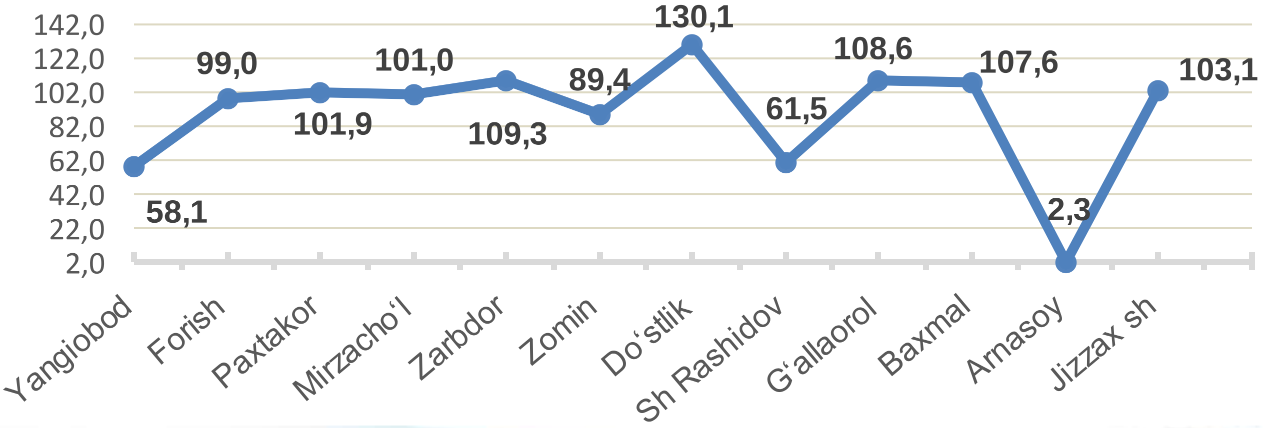

UYUSHMAGAN SAVDO TOVAR AYLANMASI

Ichki savdo ko'rsatkichlarini shakllantirishda uyushmagan savdo tovar aylanmasi ham hisoblanadi. Bunga dehqon (oziq-ovqat) bozori hamda chorva mollari, parrandalar va boshqa hayvonlar bozorida jismoniy shaxslar tomonidan amalga oshirilgan savdo hajmlari kiradi. Uyushmagan savdo tarkibiga jismoniy shaxslar (dehqonlar)ning uy xo'jaligida o'z kuchlari bilan yetishtirgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hisobga olinadi.

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar aylanmasi o'sish sur'ati, *foizda*

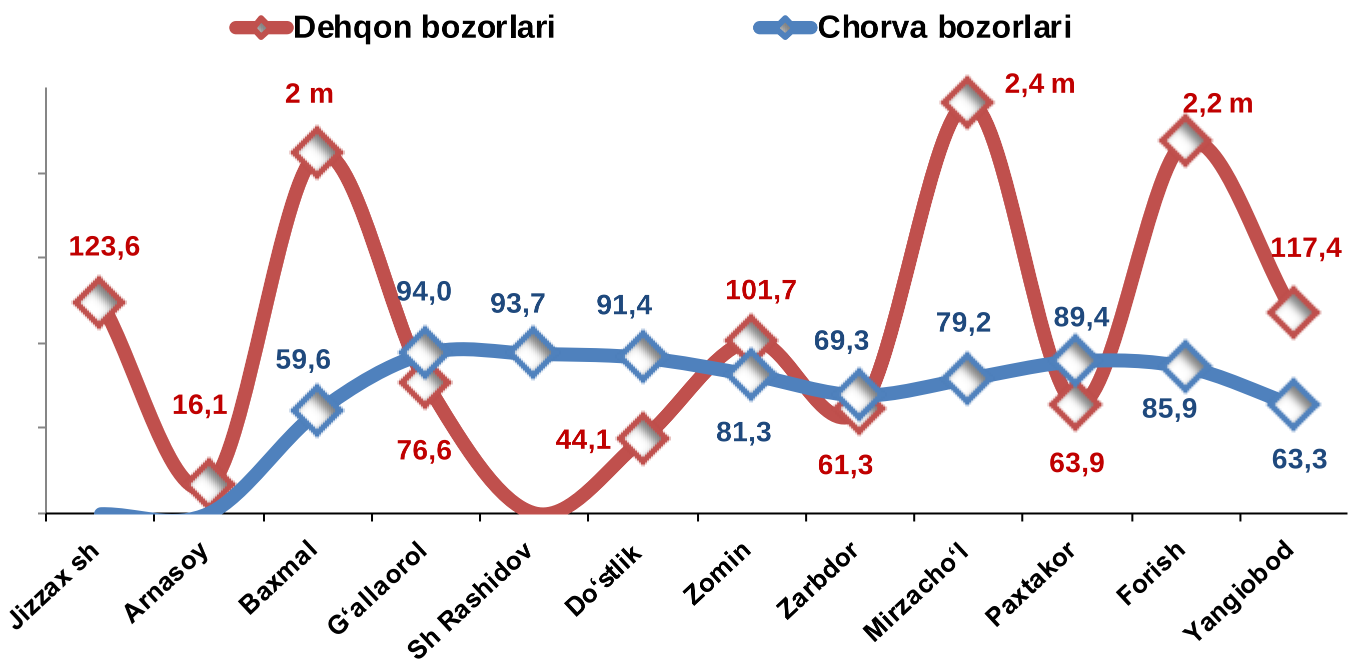

Dehqon (oziq-ovqat) bozori – keng turdagi qishloq xo'jaligi oziq-ovqat mahsulotlarining va uni qayta ishlashdan olinadigan mahsulotlarning savdo rastalari, savdo o'rinlari, turg'un savdo shaxobchalari (shu jumladan savdo pavilonlari, kioskalari)dan foydalangan holda chakana savdoni tashkil etgan doimiy yoki vaqtincha amal qiluvchi mulkiy kompleks hisoblanadi.

UYUSHMAGAN SAVDO AYLANMASIDA DEHQON* VA CHORVA (PARRANDA) BOZORLARINING ASOSIY KO'RSATKICHLARI

	Jami, mlrd. so'm	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	**Dehqon bozorlari, mlrd. so'm**	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	**Chorva bozorlari, mlrd. so'm**	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda
Jizzax viloyati	**290,7**	**96,3**	**146,1**	**125,3**	**144,6**	**62,7**
Jizzax sh	53,2	103,1	53,2	123,6	-	-
tumanlar :						
Arnasoy	0,2	2,3	0,2	16,1	-	-
Baxmal	55,3	107,6	43,1	2 m	12,2	59,6
G'allaorol	36,9	108,6	7,2	76,6	29,7	94,0
Sh Rashidov	16,1	61,4	0,0	0,0	16,1	93,7
Do'stlik	17,1	130,1	2,5	44,1	14,6	91,4
Zomin	35,0	89,4	15,2	101,7	19,8	81,3
Zarbdor	24,8	109,3	6,8	61,3	18,0	69,3
Mirzacho'l	13,8	101,0	5,0	2,4 m	8,8	79,2
Zafarobod	0,0	0,0	-	0,0	-	-
Paxtakor	18,2	101,9	4,7	63,9	13,5	89,4
Forish	14,2	99,0	5,0	2,1 m	9,2	85,9
Yangiobod	5,9	58,1	3,2	117,4	2,7	63,3

* – xo'jalik yurituvchi subyektlar va yakka taribdagi tadbirkorlar (YATT)ni qo'shmagan holatda;

– jismoniy shaxslar (dehqonlar)ning uy xo'jaligida o'z kuchlari bilan yetishtirgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari va chorva (parranda) mollari sotilishi hisobga olingan.

2023-yilning fevral oyida viloyatning barcha tumanlarida joylashgan dehqon bozorlarida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini sotuvchi jismoniy shaxslarning tanlanma kuzatuvi o‘tkazildi. Kuzatuv natijalariga ko‘ra savdo aylanmasi hajmi **62,0** mlrd. so‘mni tashkil qildi. Bunda asosiy yirik hajm yangi uzilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari savdosiga (**24,3** mlrd.so‘m) to‘g‘ri keldi.

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari		Mlrd. so‘m
	Yangi uzilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari	**24,3**
	Non va non mahsulotlari	**9,9**
	Don mahsulotlari (mosh, loviya, guruch va boshqalar)	**6,6**
	Tovuq go‘shti	**3,0**
	Quritilgan qishloq xojaligi mahsulotlari (yongoq, bodom, pista va boshqalar)	**3,3**
	Sut va sut mahsulotlari (sir, brinza,…)	**2,3**
	Tuxum	**4,6**
	Chorva mollari va parrandalari uchun har xil yem – xashak	**3,4**
	Ziravorlar	**2,7**
	Tuzlamalar	**1,6**
	Gullar, o‘simlik va nihol ko‘chatlari (manzarali va qishloq xo‘jaligi)	**0,3**
	Nooziq-ovqat tovarlari	**0,0**

UYUSHMAGAN SAVDO TOVAR AYLANMASI: CHORVA (PARRANDA) BOZORLARI, mlrd so‘m

2023-yilning fevral oyida, viloyatning barcha tumanlarida joylashgan chorva (parranda) bozorlarida parrandalar va chorva mollari sotuvchi jismoniy shaxslar tanlanma kuzatuvi o‘tkazildi. Kuzatuv natijalariga ko‘ra savdo aylanmasi hajmi **59,1** mlrd. so‘mni tashkil etdi. Bunda har-xil yoshdagi qoramollar savdosi **39,9** mlrd.so‘m, qo‘y va echkilar – **17,9** mlrd. so‘mni, otlar – **1,0** mlrd. so‘mni, parrandalar – **0,3** mlrd. so‘mni tashkil qildi.

	Chorva mollari (parrandalar)	Mlrd. so‘m
	2 yoshdan katta bo‘lgan qoramollar	21,3
	1 yoshdan 2 yoshgacha bo‘lgan yosh mollar	9,2
	1 yoshgacaha bo‘lgan yosh mollar	9,4
	Qo‘ylar	15,6
	Otlar	1,0
	Echkilar	2,3
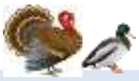	Kurka, o‘rdak, g‘oz	0,2
	Tovuqlar	0,1
	Quyonlar	0,0
	Qushlar	0,0

UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARI SAVDO AYLANMASI

2023- yilning yanvar-fevral oyida chakana tovar aylanmasi tarkibida ovqatlanish korxonalarining savdo aylanmasi **36,4** mlrd. so‘mga yetdi. 2022-yilning mos davriga nisbatan **95,8** % ni tashkil qildi. Bunda savdo aylanmasining **97,1** % ulushi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari hissasiga to‘g‘ri keldi.

	Jami mlrd. so‘m	2022- yil yanvar oyiga nisbatan, foizda	Kichik biznes va mikrofirma -lar, mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	Xususiy tadbirkorlik subyektlari, mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda
Jizzax viloyati	**36,4**	**95,8**	**35,4**	**95,6**	**1,0**	**102,7**
Jizzax sh	18,9	99,7	18,7	99,7	0,2	100,8
tumanlar :						
Arnasoy	0,2	91,2	0,2	92,8	0,03	82,7
Baxmal	0,7	108,0	0,6	105,4	0,1	120,7
G‘allaorol	1,8	81,4	1,8	80,7	0,1	98,8
Sh Rashidov	6,3	93,8	6,1	93,3	0,2	115,7
Do‘stlik	1,1	85,1	1,1	85,2	0,04	82,6
Zomin	2,0	79,0	1,9	76,5	0,1	135,8
Zarbdor	1,1	94,6	1,1	95,1	0,04	83,5
Mirzacho‘l	1,5	105,9	1,5	106,6	0,04	84,7
Zafarobod	0,3	99,1	0,3	101,2	0,3	82,6
Paxtakor	1,1	95,5	1,1	96,0	0,5	84,6
Forish	0,9	100,8	0,9	101,9	0,5	83,4
Yangiobod	0,2	110,2	0,2	112,2	0,1	85,9

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi

2023- yil 1- mart holatiga avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi (*IFUT-2 45- bo'lim 45.2 va 45.40.3 kodlaridan tashqari – motorli transport vositalari va mototsikllarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish)* **522,8** mlrd. so'mni tashkil etdi va o'tgan yilning mos davriga nisbatan **73,4** % ni tashkil etdi. Shuningdek, yirik korxonalar savdo hajmi **169,5** mlrd. so'm (o'sish sur'ati- **52,9** %), kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyetklari savdo hajmi **353,3** mlrd. so'mni (o'sish sur'ati – **90,3** %) tashkil qildi.

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi os'ish sur'ati, *foizda*

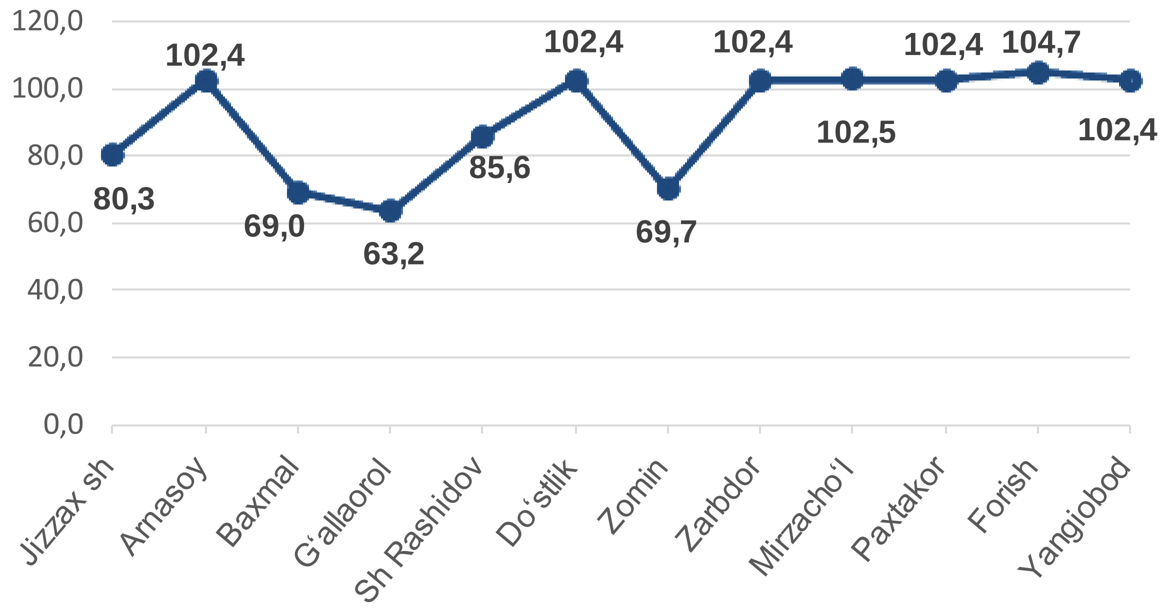

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi

Hududlar kesimida ma‘lumot

	Hajm, mlrd. so‘m	Ulushi, *foizda*
Jizzax viloyati	**522,8**	**100,0**
Jizzax sh	85,1	16,3
tumanlar :		
Arnasoy	-	-
Baxmal	284,1	54,3
G‘allaorol	12,8	2,5
Sh Rashidov	95,3	18,2
Do‘stlik	0,3	-
Zomin	40,1	7,7
Zarbdor	0,1	-
Mirzacho‘l	0,03	-
Zafarobod	-	-
Paxtakor	0,2	-
Forish	2,0	0,4
Yangiobod	2,8	0,5

Ushbu ko‘rsatkichni hududlar kesimida solishtirilganda eng yuqori hajm Baxmal tumani (**284,1** mlrd. so‘m), Sh.Rashidov tumani (**95,3** mlrd. so‘m) va Jizzax shaxri (**16,3** mlrd. so‘m) hissasiga to‘g‘ri kelmoqda.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi – qayta sotish maqsadida sotib olingan va tadbirkorlik faoliyatida foydalanish yoki o‘z foydalanishi (qayta ishlash) uchun uchinchi tomon tashkilotlari va yakka tartibdagi tadbirkorlarga o‘zgartirmagan holda jo‘natilgan tovarlarning qiymati, ushbu tovarlar uchun haq to‘lanadigan yoki to‘lanmaganligidan qat’iy nazar.

Hududlar kesimida ulgurji savdo tovar aylanmasi hajmi, *mlrd. so‘mda*

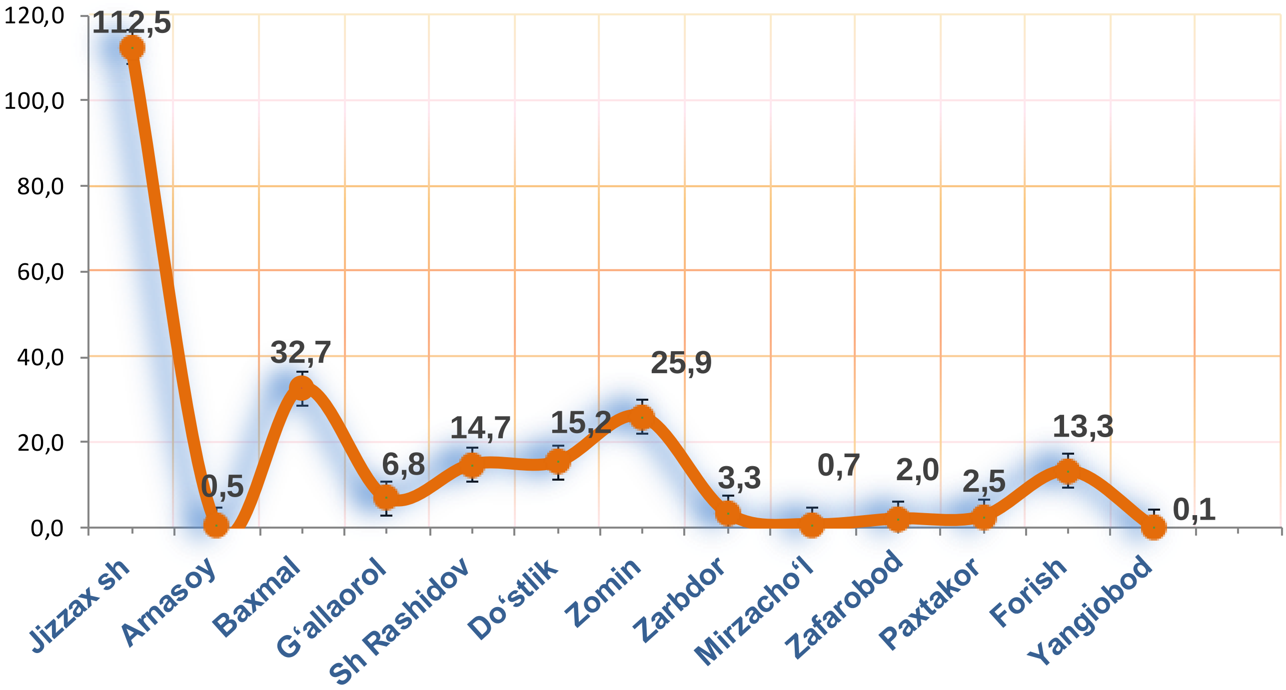

Viloyat bo‘yicha 2023- yilning yanvar-fevral oyida ulgurji savdo tovar aylanmasi **230,3** mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022- yilning mos davriga nisbatan **98,4** % ni tashkil etdi.

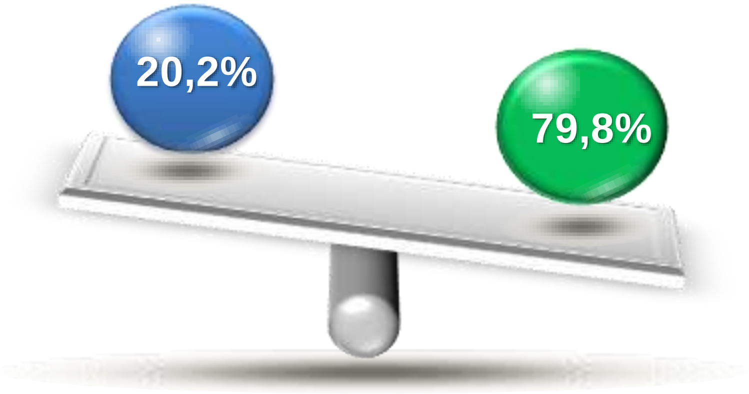

Savdo aylanmasi ulushi

Yirik korxonalar

Mikrofirma va kichik korxonalar

Kichik biznes subyektlarining ulgurji savdo aylanmasidagi ulushi statistik hisoblarga qaraganda **183,8** mlrd. so‘mni tashkil qilib, 2022- yilning mos davriga nisbatan **93,6** % ga to‘g‘ri keldi. Viloyatda ushbu sektorning ulgurji savdo hajmidagi ulushi **79,8** % ni tashkil qildi.

ULGURJI SAVDO AYLANMASIDA YIRIK KORXONALAR VA KICHIK

2023-yilning yanvar-fevral oyida ulgurji savdo tovar aylanmasi **230,3** mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022- yilning yanvar oyiga nisbatan **98,4** % ni tashkil etdi

Jumladan, yirik korxonalarning tovar aylanmasi **46,5** mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati **123,9** %), kichik biznes va mikrofirmalarining tovar aylanmasi **183,8** mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati **93,6** %) tashkil etdi.

	Jami mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	Yirik korxonalar mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda	Kichik biznes va mikrofirma-lar, mlrd. so‘m	2022- yil yanvar-fevral oyiga nisbatan, foizda
Jizzax viloyati	**230,3**	**98,4**	**46,5**	**123,9**	**183,8**	**93,6**
Jizzax sh	112,5	91,5	11,4	77,3	101,1	93,5
tumanlar :						
Arnasoy	0,5	87,6	-	5,6 m	0,5	86,3
Baxmal	32,7	141,4	32,2	143,5	0,5	76,7
G‘allaorol	6,8	88,7	0,03	96,4	6,8	88,7
Sh Rashidov	14,7	137,8	0,04	89,7	14,7	138,0
Do‘stlik	15,2	104,8	2,6	12,9 m	12,6	86,8
Zomin	25,9	89,8	-	0,7 m	25,9	89,7
Zarbdor	3,3	86,6	-	132,9	3,3	86,5
Mirzacho‘l	0,7	88,2	0,04	145,7	0,6	85,9
Zafarobod	2,0	98,7	-	3,3 m	2,0	98,6
Paxtakor	2,5	85,3	0,1	64,5	2,5	86,2
Forish	13,3	85,2	0,05	49,8	13,2	85,5
Yangiobod	0,1	23,3	-	4,1 m	0,1	20,5

Tashqi iqtisodiy faoliyat va savdo statistikasi bo‘limi
Тел. 72-221-51-26